

Article Date	Headline / Summary	Publication
18 May 2026	Waiting period and health insurance policy	Kesari (Marathi)

प्रतीक्षा कालावधी आणि हेल्थ इन्श्युरन्स पॉलिसी

हेल्थ इन्श्युरन्स अनपेक्षित वैद्यकीय खर्चापासून आर्थिक संरक्षण प्रदान करण्यासाठी तयार केलेले असते आणि त्याच्या स्वतःच्या अटी व शर्तीसह येते. या शर्ती सुनिश्चित करतात की, इन्श्युरर आणि इन्श्युरेड दोघांना काय कव्हर केले जाते, कव्हर कधी सुरु होते आणि कोणत्या परिस्थितीत क्लेम केले जाऊ शकतात याची स्पष्ट समज आहे.

प्रतीक्षा कालावधी ही अशीच एक शर्त आहे. याचा अर्थ असा कालावधी, ज्या दरम्यान कोणतेही निदान किंवा हॉस्पिटलायझेशन झाल्यास, इन्श्युरर त्यासाठी देय करणार नाही. हे लक्षात घेणे महत्त्वाचे आहे की, प्रतीक्षा कालावधी संपल्यानंतर उद्भवणाऱ्या हॉस्पिटलायझेशनसाठीच एखादी व्यक्ती क्लेम दाखल करू शकते.

उदाहरणार्थ, जर हेल्थ इन्श्युरन्समध्ये हॉस्पिटलायझेशनसाठी प्रतीक्षा कालावधी ६० दिवस असेल आणि पॉलिसी सुरु झाल्याच्या पहिल्या ४५ दिवसांमध्ये झालेल्या निदान किंवा हॉस्पिटलायझेशनसाठी क्लेम दाखल केला गेला असेल तर, इन्श्युरर त्यास मंजूर करू शकणार नाही. परंतु जर ६० दिवसांनंतर झालेल्या निदान किंवा हॉस्पिटलायझेशनसाठी क्लेम दाखल केला असेल तर, तो नाकारला जाणार नाही. प्रतीक्षा कालावधी जितका कमी असेल, तितक्या लवकर तुम्हाला गरजेच्या वेळी आर्थिक सपोर्ट मिळू शकतो, त्यामुळे योग्य पॉलिसी निवडताना लक्षात ठेवण्यासारखा हा सर्वात महत्त्वाचा निकष असू शकतो.

प्रतीक्षा कालावधीचे विविध प्रकार कोणते?

प्रारंभिक प्रतीक्षा कालावधी - प्रत्येक हेल्थ इन्श्युरन्स स्टॅंडर्ड प्रतीक्षा कालावधीसह येतो. हे सामान्यपणे पहिले ३० दिवस असतात, ज्यादरम्यान अपघाती व्लेम वगळता अन्य कोणतेही

क्लेम स्वीकार्य नसतात.

पूर्व-विद्यमान आजार - इन्श्युरन्स रेयुलेटरी अँड डेव्हलपमेंट ऑथोरिटी ऑफ इंडिया नुसार, जर इन्श्युरेडला पॉलिसी खरेदी करण्यापूर्वी ३६ महिन्यांपर्यंत आजार किंवा वैद्यकीय स्थितीचे निदान झाले असेल तर, त्याला पूर्व-विद्यमान आजार म्हणतात. उदाहरणार्थ, जर एखाद्याला एप्रिल २०२३ मध्ये मधुमेहाचे निदान झाले असेल आणि एप्रिल २०२४ मध्ये मेडिकल

इन्श्युरन्स पॉलिसी निवडण्याचा निर्णय घेत असेल तर, मधुमेहाला पूर्व-विद्यमान आजार म्हणून मानले जाईल. अशा प्रकारांमध्ये, प्रतीक्षा कालावधी सामान्यपणे १ ते ३ वर्षांपर्यंत असतो.

मॅटर्निटी - हेल्थ इन्श्युरन्स प्लॅन्समध्ये मॅटर्निटी कव्हरज एखाद्याला प्रसूतीपूर्व चेक-अप, हॉस्पिटलायझेशन, डिलिव्हरी आणि नवजात बाळाच्या काळजीचा खर्च मॅनेज करण्यास मदत करते, गर्भधारणेदरम्यान आर्थिक सपोर्ट प्रदान करते. सामान्यपणे, भारतातील मॅटर्निटी इन्श्युरन्ससाठी प्रतीक्षा कालावधी २४ महिने किंवा २ वर्षे असतो, तथापि ते इन्श्युरर आणि निवडलेल्या प्लॅनच्या प्रकारानुसार बदलू शकते.

गंभीर आजार - क्रिटिकल इलनेस इन्श्युरन्स प्लॅन्स सामान्यपणे केवळ निश्चित-लाभ देणाऱ्या पॉलिसी असतात. याचा अर्थ असा की, जर कस्टमरला सूचीबद्ध आजारांचे निदान झाले, तर प्रत्यक्ष उपचारांसाठी कितीही खर्च आला असला तरीही, ते त्यांना एकरकमी रक्कम देते. क्रिटिकल इलनेस कव्हरज घेण्याचा विचार करणाऱ्या प्रत्येकासाठी, प्रतीक्षा कालावधीची मुदत खरोखरच

अमरनाथ सक्सेना
चीफ टेक्निकल ऑफिसर - कमर्शियल,
बाजाज जनरल इन्श्युरन्स

निर्णायक ठरू शकते. स्टॅंडर्ड क्रिटिकल इलनेस पॉलिसीमध्ये सुमारे ९० दिवसांचा प्रतीक्षा कालावधी असतो, परंतु हे इन्श्युरन्स नुसार बदलू शकते.

तुमच्या हेल्थ इन्श्युरन्स प्लॅनमधील प्रतीक्षा कालावधी कसा कमी करावा?

प्रतीक्षा कालावधी कमी दिवस किंवा शून्यापर्यंत कमी करण्यासाठी व्यक्ती विशिष्ट रायडर्स/लॅंड-ऑन्सची निवड करू शकतात. हे रायडर्स अशा प्रकारे तयार केलेले असतात की, ते अशा विशिष्ट आजारांसाठी किंवा उपचारांसाठी त्वरित कव्हर देतात ज्यासाठी अन्यथा प्रतीक्षा कालावधीची आवश्यकता असते. तथापि, अशा लॅंड-ऑन्सच्या प्रीमियमवर अतिरिक्त खर्च येतो.

तसेच, अनेक इन्श्युरर आता शून्य प्रतीक्षा कालावधी हेल्थ इन्श्युरन्स प्लॅन्स ऑफर करीत आहेत. याचा अर्थ असा की, इन्श्युरर पॉलिसीच्या पहिल्या दिवसापासूनच मेडिकल कव्हरज आणि हॉस्पिटलायझेशनचा खर्च प्रदान करतात, ज्यासाठी कोणताही प्रतीक्षा कालावधी पूर्ण करण्याची अट नसते. या पॉलिसींचा प्रीमियम नियमित हेल्थ इन्श्युरन्स प्लॅनच्या प्रीमियमपेक्षा अधिक महाग असतो. कमी प्रतीक्षा कालावधीचा आनंद घेण्यासाठी व्यक्ती त्यांच्या ग्रुप मेडिकल कव्हरज किंवा जीएमसीचा देखील लाभ घेऊ शकतात. सामान्यपणे बिझनेस किंवा संस्थांद्वारे त्यांच्या कर्मचाऱ्यांना लाभ म्हणून मेडिकल कव्हरज ऑफर करण्यासाठी हे खरेदी केले जाते. बहुतांश जीएमसी पॉलिसीमध्ये, प्रतीक्षा कालावधी लक्षणीयरीत्या कमी असतो.

हेल्थ इन्श्युरन्स पॉलिसी खरेदी करताना, एखाद्याने सर्व्हायवल कालावधी आणि प्रतीक्षा कालावधी या दोन्ही गोष्टींमध्ये गळत करू नये. सर्व्हायवल कालावधी म्हणजे गंभीर आजारांचे निदान झाल्यानंतर पॉलिसीधारकाने जिवंत राहणे आवश्यक असलेले किमान दिवस होय, आणि प्रतीक्षा कालावधीच्या तुलनेत हा काळ बराच कमी असतो. इन्श्युरन्स पॉलिसीनुसार, क्रिटिकल इलनेस हेल्थ प्लॅन्सच्या बाबतीत सर्व्हायवल कालावधी सामान्यपणे ० ते ९० दिवस असतो. तसेच, व्यक्तींना अधिस्थगन कालावधीविषयी देखील माहिती असावी. हा मुळात असा कालावधी आहे ज्यानंतर फसवणुकीच्या व्लेम वगळता कोणताही हेल्थ इन्श्युरन्स क्लेम नाकारला जाऊ शकत नाही. सध्या, आयआरडीआय नुसार, अधिस्थगन कालावधी ५ वर्षे आहे.

हेल्थ इन्श्युरन्स प्लॅन निवडताना प्रतीक्षा कालावधी समजून घेणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे, कारण आपल्याला नेमके कधीपासून आर्थिक संरक्षण मिळू शकेल, यावर याचा थेट परिणाम होतो. प्रारंभिक प्रतीक्षा कालावधी असो किंवा पूर्व-विद्यमान स्थिती, गंभीर आजार आणि प्रसूती लाभ यांच्यासाठी असणारे प्रतीक्षा कालावधी, यांतील प्रत्येक प्रकार इन्श्युरर आणि इन्श्युरेड यांच्यातील जोखीम संतुलित करण्याचे विशिष्ट उद्देश पूर्ण करते.

जरी रायडर्स आणि शून्य-प्रतीक्षा-कालावधीच्या पॉलिसींमुळे कव्हरजचे लाभ लवकर मिळत असले, तरी त्यांचा प्रीमियम जास्त असतो आणि ते अंडररायटर स्वीकृतीच्या अधीन असतात. इतर पॉलिसी वैशिष्ट्यांसह प्रतीक्षा कालावधीचे काळजीपूर्वक मूल्यांकन केल्यास, व्यक्तींना हे सुनिश्चित करता येईल की, त्यांच्या हेल्थ इन्श्युरन्सद्वारे गरजेच्या वेळी वेळेवर सपोर्ट मिळेल.

('गुंतवणूक भिन्न' पुरवणीत प्रसिद्ध झालेल्या लेखांमधील मते त्या त्या तज्ज्ञांची आहेत. गुंतवणूकदारांनी गुंतवणुकीचा निर्णय आपल्या जबाबदारीवर घ्यावा.)